

Arbitrarnost sodne odločitve?

Avtor: **Slavko Vesenjak**, univ. dipl. pravnik, odvetnik in ustanovitelj v Odvetniški družbi Vesenjak, o.p., d.o.o.

Datum objave: 17.04.2025

Rubrika: SODSTVO

Citat: Vesenjak Slavko, Arbitrarnost sodne odločitve?, Pravna praksa, št. 15, 2025, str. 12-13.

Med pravnima strankama je bilo že pravnomočno odločeno o pravni naravi pogodbe. Kljub temu je Vrhovno sodišče RS v drugem sodnem postopku med istimi pravnimi strankami glede razmerij iz iste pogodbe ugodilo reviziji in zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v ponovno odločanje. Sodišče prve stopnje je v ponovljenem postopku sledilo stališču glede pravne narave predmetne pogodbe, kot izhaja iz omenjenega pravnomočno zaključenega postopka, vendar odločitev o zahtevku ne sledi ugotovljeni pravni naravi pogodbe in dejstvu, da letni obroki plačil niso kupnina, ampak nadomestilo za uporabo.

Oris zadeve

Z omenjeno pogodbo se je tožeča stranka kot lizingodajalec zavezala proti plačilu prepustiti prvotoženi stranki kot lizingojemalcu v izključno izkoriščanje določene blagovne znamke. Pogodba je bila sklenjena za določen čas. Pogodba je obvezovala lizingojemalca, da plačuje določene letne obroke lizinga oziroma licenčnino. Pogodba je vsebovala tudi možnost odkupa (s plačilom vseh obrokov po pogodbi bi tožena stranka kot lizingojemalec postala lastnica predmetnih blagovnih znamk). V primeru kršitve pogodbe je imela vsaka stranka pravico pogodbo razdreti. Lizingojemalec je imel po pogodbi pravico odpovedati pogodbo ne glede na kršitev s strani lizingodajalca. V primeru odpovedi v prvem letu trajanja pogodbenega razmerja je bil po pogodbi lizingojemalec obvezan plačati lizingodajalcu odškodnino, v primeru kasnejše odpovedi pa le licenčnino do izteka odpovednega roka. Lizingojemalec je pogodbeno dogovorjeno pravico o odstopu od pogodbe realiziral, po izteku pogodbeno dogovorjenega odpovednega roka je pogodbeno razmerje prenehalo leta 2015. Pogodbeni stranki sta k pogodbi sklenili dodatek, s katerim sta določili, da se plačili za leti 2013 in 2014 znižata in se odložita v plačilo do leta 2018. Tožeča stranka (lizingodajalec) je toženo stranko (lizingojemalca) tožila na plačilo te reprogramirane obveznosti, saj se plačilo nanaša na obdobje, ko je bila pogodba v veljavi, tožena stranka pa je znamke uporabljala. Postopek je bil pravnomočno zaključen, tožeča stranka je z zahtevkom uspela. Vendar je bila pravnomočna odločitev s Sklepom Vrhovnega sodišča RS III Ips 25/2023 z dne 9. aprila 2024 (v nadaljevanju: Sklep VS RS) razveljavljena, Vrhovno sodišče je zadevo vrnilo v ponovno odločanje. V ponovljenem sojenju je sodišče prve stopnje zahtevek tožeče stranke zavrnilo za plačilo licenčnine za obdobje 2013 in 2014 zavrnilo.

Sporno pravno vprašanje in odločitev Vrhovnega sodišča RS

Med pravnima strankama je sporno, ali je tožena stranka po prenehanju pogodbe obvezana plačati tožeči stranki licenčnino za leti 2013 in 2014, glede na to, da je po dodatku licenčnina za ti dve leti dospela v plačilo leta 2018, torej v času, ko je pogodbeno razmerje zaradi odpovedi pogodbe s strani tožene stranke že prenehalo.

Sklep VS RS v obrazložitvi navaja, da je treba v nadaljnjem postopku razrešiti dilemo o naravi pogodbe, upoštevaje skupni namen pogodbenih strank ob sklenitvi pogodbe v zvezi s pogodbeno dogovorjenim odstopnim upravičenjem in posledično učinke odstopnega upravičenja; navaja, da je zaradi zmotne uporabe materialnega prava ostalo dejansko stanje nepopolno ugotovljeno (30.–33. točka obrazložitve). Sklep VS RS v zvezi z odločitvijo o reviziji dodaja, da je bila v pravnomočni odločitvi Višjega sodišča v Ljubljani V Cpg 552/2018 z dne 19. februarja 2019 predmet spora ista pogodba in tudi pravna narava te pogodbe (33. točka obrazložitve Sklepa VS RS). Sklep VS RS ni zavzel konkretnega stališča o pravni naravi pogodbe. Nasprotno: izpostavlja, da je pravna narava odprto vprašanje ter da je to vprašanje med strankama sporno (33. točka obrazložitve). Toda obenem napotuje na odločbo Višjega sodišča v Ljubljani V Cpg 552/2018, ki pa se opredeljuje do pravne narave predmetne pogodbe.

Z odločbo V Cpg 552/2018 je bil pravnomočno zavrnjen zahtevek lizingojemalca, da mu mora lizingodajalec po prenehanju pogodbe vrniti že plačane zneske licenčnine. Torej je bil zavrnjen zahtevek za vračilo zneskov, ki so bili plačani za uporabo znamk v času trajanja pogodbe. Tudi glede tega zahtevka je bilo treba po naziranju sodišča najprej odločiti o pravni naravi pogodbe. Stranki sta pogodbo imenovali Pogodba o finančnem leasingu in pravici licence znamk, a ker finančni lizing ni izrecno zakonsko urejen, je bila utemeljenost zahtevka za zavrnitev vračila plačanih zneskov licenčnine odvisna od tega, ali se pogodba podredi pod zakonska pravila prodajne pogodbe ali pod zakonska pravila zakupne pogodbe. Podreditev konkretne pogodbe pod pravila prodajne pogodbe bi ob »predčasnem prenehanju« pogodbe lahko pomenila, da se prejeti zneski »kupnine« vrnejo lizingojemalcu. Podreditev pogodbe pod pravila zakupne pogodbe pa tega ne omogoča, saj so prejeti zneski nadomestilo za uporabo predmetov danih v lizing. Z odločbo V Cpg 552/2018 je sodišče odločilo, da pogodba nima značilnosti prodajne pogodbe, in zavrnilo zahtevek lizingojemalca za vračilo zneskov, ki so bili plačani za uporabo znamk v času trajanja pogodbe.

Odločitev Vrhovnega sodišča v Sklepu VS RS je nenavadna tako z vidika razlogov, ki se jih v postopku z izrednim pravnim sredstvom revizije lahko uveljavlja, še bolj pa z vidika dejstva, da je vprašanje pravne narave te iste pogodbe že bilo obravnavano v pravnomočni odločitvi Višjega sodišča v Ljubljani V Cpg 552/2028.

Odločitev sodišča prve stopnje v ponovljenem sojenju

V ponovljenem sojenju se je sodišče prve stopnje opredelilo do pravne narave obravnavane pogodbe in zavrnilo stališče toženih strank, da ima pogodba značilnosti prodaje, in pritrdilo stališču tožeče stranke, da ima pogodba značilnosti

najem/zakupa. Če pogodba nima narave prodajne pogodbe in ima značilnosti zakupa, obroki plačila ne morejo predstavljati kupnine, ampak lahko predstavljajo zgolj nadomestilo za uporabo znamk. To pravno dejstvo je izrecno izpostavljeno v sodbi sodišča prve stopnje v ponovljenem sojenju (9. točka obrazložitve sodbe Okrožnega sodišča v Ljubljani, opr. št. VII Pg 711/2024 z dne 10. oktobra 2024).

Ne glede na navedeno pa odločitev o zahtevku¹ ne sledi ugotovljeni pravni naravi pogodbe in dejstvu, da letni obroki plačil niso kupnina, ampak nadomestilo za uporabo.

Sodišče je v ponovljenem sojenju odločilo², da je šlo v konkretnem primeru za trajno dolžniško razmerje, da je dolžniško razmerje prenehalo 27. avgusta 2015 in da so mesečni obroki predstavljali nadomestilo za mesečno uporabo znamk (licenčnino), kljub temu pa je zaključilo, da se zahtevek tožeče stranke za plačilo nadomestila za uporabo znamk, ki se nanaša na obdobje 2013 in 2014, ko je prvotožena stranka uporabljala znamke, zavrne. Sodišče je zaključilo, da reprogramirana obveznost licenčnin za leti 2013 in 2014 ni zapadla avgusta 2015, kar je v nasprotju z vsebino pogodbe in sklenjenega dodatka.

Odločitev nasprotuje tudi stališčem Vrhovnega sodišča RS, ki redno pritruje stališčem, da so ugovori lizingojemalcev, oprti na prvi odstavek 526. člen OZ, proti zahtevkom lizingojemalcev na plačilo obrokov, ki so zapadli do razdrtja pogodbe, neutemeljeni.³

Posebej glede posledic odstopa od pogodbe

V primeru, ko pogodba ne uredi vseh relevantnih vprašanj, če torej ni uredila vseh pravnih posledic po odstopu (kot v primeru obravnave pogodbe), veljajo zakonska pravila. Če pa je pogodba uredila pravne posledice odstopa, in sicer izrecno ali pa je na pogodbeno ureditev mogoče sklepati, veljajo pogodbeni pravila – vsebino spornih pogodbenih pravil pa je treba določiti po pravilih OZ o razlagi pogodbe (tako tudi 28. do 33. točka Sklepa VS RS). Upošteva se relevantna zakonska pravila in določila konkretne pogodbe, je zaključek enak: **za ves čas trajanja pogodbe je lizingodajalec upravičen do plačila kot nadomestila za uporabo znamk, ne glede na dospelost obroka v čas, ko je trajanje pogodbe predčasno končano.**

V Obligacijskem zakoniku (OZ)⁴ so pravne posledice prenehanja pogodbe določene glede na pravni temelj prenehanja. Prenehanje pogodbenega razmerja zaradi odpovedi pogodbe nima enakih pravnih posledic, kot so določene zaradi razveljavitve pogodbe. Prenehanje pogodbe oziroma pogodbenega razmerja (tvorijo ga medsebojne pravice in obveznosti) samo po sebi tudi ne pomeni prenehanja posameznih obveznosti (ali pravic), ki izhajajo iz tega razmerja. Tako lahko npr. najemodajalec terja plačilo najemnine tudi po prenehanju najema, če

zahteva najemnino za čas, ko je najem (pogodbeno razmerje o najemu) še trajalo (je veljalo). S prenehanjem pogodbe ne preneha tudi pravica zahtevati plačilo oziroma obveznost plačati za najem v času trajanja pogodb. Ne v sodni praksi in ne v pravni teoriji ni mogoče zaslediti nasprotnega pravnega stališča. Po pravni teoriji in sodni praksi tudi 333. člen OZ ne določa drugačne ureditve.

Namen 333. člena OZ je določiti pogoje za prenehanje pravnega razmerja, ko gre za razmerje trajne narave in stranki prenehanja nista uredili. Po OZ takšno razmerje preneha po odpovedi s strani ene od strank in izteku odpovednega roka. Šesti odstavek 333. člena OZ sicer določa, da ima upnik pravico zahtevati od dolžnika tisto, kar je zapadlo, preden je obveznost prenehala. A določba ne pomeni, da ni mogoče zahtevati plačila za čas, ko je razmerje še trajalo, a plačilo še ni dospel. Takšna razlaga bi bila nerazumna, nelogična in nesistemska. Teorija izrecno poudarja, da se s prenehanjem pravnega razmerja ne domneva, da so izpolnjene vse obveznosti iz časa, ko je razmerje še trajalo.⁵ Tudi Sklep VS RS potrjuje navedeni razlagi 333. člena OZ.

Skladno s šestim odstavkom 333. člena OZ lahko stranki kljub prenehanju trajnega dolžniškega razmerja še naprej uveljavljata medsebojne zahtevke, ki so nastali med trajanjem pogodbenega razmerja. S prenehanjem pogodbe so prenehale obveznosti po pogodbi za naprej (*ex nunc*).

Sodišče prve stopnje je v ponovljenem sojenju zavelo drugačno stališče in je tako napačno uporabilo 333. člen OZ, prav tako je napačno zaključilo, da je omenjeni dodatek zaradi akcesorne narave prenehal veljati.

Pogodba ni neveljavna. Pravno razmerje na podlagi pogodbe je le prenehalo, in to zaradi odpovedi lizingojemalca. Veljavnost sklenjenega dodatka med pravnimi strankami ni sporna. Da je šlo v konkretnem primeru za reprogram pogodbenih obveznosti za leti 2013 in 2014, izhaja neposredno iz vsebine dodatka. Glede na vsebino pogodbe in dodatka je bil tudi namen pogodbenih strank ob sklenitvi omenjenega dodatka, da se dospelost licenčnin za leti 2013 in 2014 spremeni oziroma podaljša do izteka trajanja pogodbe.

Upošteva se vsebina pogodbe, dodatka in relevantna določila OZ ter dejstvo, da je pogodba zaradi realiziranega odstopnega upravičenja s strani tožene stranke (torej po volji tožene stranke) prenehala predčasno – avgusta 2015, in ne šele leta 2018, sta licenčnini (oz. njun neplačani del) za leti 2013 in 2014 dospeli avgusta 2015.

Sklep

S tem, ko je sodišče prve stopnje v ponovljenem sojenju zaključilo, da je šlo v konkretnem primeru za trajno dolžniško razmerje, da je dolžniško razmerje prenehalo 27. avgusta 2015⁶ in da so mesečni obroki predstavljali

nadomestilo za mesečno uporabo znamk (licenčnino), kljub temu pa je zaključilo, da se zahtevek tožeče stranke, ki se nanaša na obdobji 2013 in 2014, ko je tožena stranka uporabljala znamke, zavrne, se, upošteva vsebino pogodbe in dodatka ter relevantna določila OZ, utemeljeno poraja dvom o arbitrarnosti konkretne odločitve, ki je na več mestih tudi sama se seboj v nasprotju.

Arbitrarnost pri sprejemanju odločitev pomeni samovoljno odločanje, ki je očitno napačno in brez razumnih pravnih argumentov. Takšno ravnanje pa predstavlja kršitev ustavnih⁷ in konvencijskih pravic.⁸

¹ Sodišče prve stopnje je v ponovljenem sojenju zahtevek tožeče stranke zavrnilo.

² Točka 27 obrazložitve.

³ Tako tudi VSL Sodba [V Cpg 552/2018](#) z dne 21. februarja 2019.

⁴ Ur. l. RS, št. 97/07 – UPB in nasl.

⁵ **Juhart, M., v: Juhart, M., Plavšak, N.** (red.): Obligacijski zakonik s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 443.

⁶ Vendar da reprogramirana obveznost licenčnin za leti 2013 in 2014 ni zapadla avgusta 2015, kar je v nasprotju z vsebino pogodbe in dodatka.

⁷ [Člen 22 Ustave RS](#).

⁸ Člen 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic.